

Agnieszka Wierzbicka

Udział nauczyciela w e-learningu jest zawsze przedmiotem dyskusji. Co i w jaki sposób ma robić podczas kształcenia na platformie edukacyjnej? Czy i w jaki sposób mierzyć efekty jego pracy? Jak przygotować go do pracy w nowym środowisku? Te pytania pojawiają się nieprzypadkowo — nowa forma kształcenia (bo e-learning w Polsce znany jest nadal nielicznym nauczycielom i uczniom) wymaga innego podejścia do dydaktyki, a nawet zerwania z przyzwyczajeniami wyniesionymi z tradycyjnej edukacji.

Wielość pełnionych ról: prowadzącego zajęcia online, moderującego fora dyskusyjne, motywującego i aktywizującego do nauki, tworzącego materiały edukacyjne, budującego scenariusze aktywności powoduje, że konieczne staje się wykształcenie nowych kompetencji lub rozwinięcie tych, które dotąd, w klasycznie prowadzonych zajęciach, nie były aż tak istotne.

Jest oczywiste, że e-learning, ze względu na swoją specyfikę, wymaga **kompetencji z zakresu technologii informacyjnej**. Każdy nauczyciel powinien sprawnie korzystać z komputera (aplikacje biurowe), Internetu (przeglądarki, wyszukiwarki) i bez problemu poruszać się po wirtualnym środowisku nauki (platformie edukacyjnej). Praca w sieci to także umiejętność korzystania ze specjalistycznego oprogramowania, służącego do opracowywania zasobów dydaktycznych (*authoring tools*). Ten obszar wymaga stałego śledzenia zmian zachodzących w technologii i umiejętnego korzystania z niej w procesie dydaktycznym.

Obok umiejętności technologicznych podstawową kompetencją w pracy każdego dydaktyka jest znajomość zagadnień z dziedziny, której dotyczy proces dydaktyczny. **Kompetencje merytoryczne** w kształceniu na odległość to nie tylko umiejętność poprowadzenia zajęć z określonego przedmiotu, ale przede wszystkim umiejętność oceny istniejących zasobów dydaktycznych (z własnej instytucji lub tych, które można znaleźć w Internecie) pod kątem realizacji założonych celów i efektów kształcenia. Z tym wiążą się ściśle **kompetencje dotyczące projektowania procesu dydaktycznego realizowanego na platformie edukacyjnej**. By świadomie, efektywnie i celowo przygotować zajęcia online nie wystarczy bowiem znajomość dydaktyki i metodyki stosowanej podczas tradycyjnie prowadzonych zajęć, trzeba także zaznajomić się ze specyfiką kształcenia na odległość — poznać możliwości dydaktyczne wirtualnego środowiska nauki i znajdujące się na nim narzędzia, wiedzieć jak je efektywnie wykorzystać, umieć stosować aktywizujące metody kształcenia i tak zaprojektować proces nauki, by był angażujący dla uczniów.

E-learning to ciągle szukanie nowych rozwiązań edukacyjnych, stąd równie istotne staje się podniesienie **kompetencji dydaktycznych**. Prowadzenie zajęć online nie wymaga bowiem od nauczyciela przekazania określonych informacji merytorycznych (te bowiem są już podane w formie określonych materiałów, udostępnionych na platformie: tekstów, plików dźwiękowych, filmów,

rysunków, symulacji itp.), ale bycia aktywnym przewodnikiem i doradcą osoby uczącej się. Należy więc dokonać zmiany we własnej postawie i z osoby podającej wiedzę stać się współtwórcą wielu ścieżek dydaktycznych, kierować się zasadami demokratyczności, ukazywać różne możliwości, interpretacje zjawisk.

Równie istotne, jak w kształceniu tradycyjnym, są w e-learningu umiejętności diagnozowania potrzeb edukacyjnych, systematyczne, obiektywne ocenianie uczniów czy dokonywanie ewaluacji własnych dokonań. Sprawny e-nauczyciel to taki, który posiada **kompetencje organizacyjne**. Nauka na platformie edukacyjnej wymaga bowiem innego zorganizowania sobie i osobom uczącym się czasu, jak również pracy na platformie — nie wystarczy bowiem być tu i teraz na zajęciach (jak miało to miejsce w szkole), ale trzeba tak zaplanować czas, by znaleźć odpowiedni moment na uczenie się i działać w zgodzie z harmonogramem zajęć online: sprawdzać prace, przydzielać nowe zadania, aktywizować i motywować uczniów.

Prowadzenie zajęć online wymaga także specyficznych kompetencji **psychologiczno-pedagogicznych, społecznych i moralnych** — prowadzenie zajęć w sieci to bowiem przybieranie różnych ról, stosownych do założonych celów i efektów kształcenia. I tak nauczyciel stać się może mentorem, przewodnikiem, moderatorem, obserwatorem. Każda z tych ról wymaga kontrolowania własnych działań, zachowań oraz emocji i, co najważniejsze, wymaga znakomitej identyfikacji z grupą osób uczących się online i współdziałania z nią. To również stale doskonalenie się w rozumieniu i respektowaniu cudzych poglądów czy systemów wartości oraz przestrzeganie norm i zasad etycznych powszechnie obowiązujących w sieci.

Ponieważ e-learning to nauka odbywająca się za pośrednictwem mediów niezwykle istotne jest rozwinięcie **kompetencji komunikacyjnych** — dobry e-nauczyciel to taki, który potrafi sprawnie, precyzyjnie i zgodnie z kulturą języka polskiego wyrażać w piśmie i w formie komunikatów elektronicznych (oraz audio i/lub wideo) swe myśli, oceny, sądy. To także osoba, która zna specyfikę komunikowania w Internecie — potrafi odczytywać i interpretować informacje o emocjach, poglądach nie tylko z zapisanych słów, ale także z emotikonów, akronimów czy innych komunikatów specyficznych dla tego medium. Ważną umiejętnością komunikacyjną jest także sprawne moderowanie rozmów na czatach i forach dyskusyjnych. Trzeba zawsze pamiętać, że nauka online to komunikacja pisana — dwustronna i wymagająca od wszystkich uczestników procesu kształcenia precyzji.

Aktywny udział nauczyciela w kształceniu na odległość wymaga od niego także stałego podnoszenia kompetencji **autoedukacyjnych i kreatywnych** — rozwój tej formy kształcenia, pojawianie się nowych narzędzi powoduje, że należy na bieżąco pogłębiać swoją wiedzę i jej zastosowanie w praktyce, umieć dzielić się nią z innymi nauczycielami, a nawet realizować działalność badawczą w dziedzinie e-learningu.

Odpowiadając na pytanie postawione w temacie należy stwierdzić, że e-learning

wymaga od nauczycieli otwarcia się na technologie i wprowadzane przez nie zmiany (kulturowe, społeczne, komunikacyjne i inne), które skutkować powinny zmianą postaw i pogłębianiem istniejących kompetencji. Nie mniej istotne jest budowanie nowych, nieznanych w dotychczasowej pracy umiejętności (komunikacja w Internecie, tworzenie multimedialnych materiałów edukacyjnych, praca w specyficznym środowisku nauki) i dynamiczne reagowanie na zmiany zachodzące w kształceniu zdalnym.